

Monumentnummer*: 522177

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 12 december 2001
Kadaster deel/nr 82617/139

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Wormer		Wormerland		Noord-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Veerdijk	42 B	B		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 D	D		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 E	E		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 G	G		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 F	F		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 K	K		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 J	J		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 N	N		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 L	L		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 P	P		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 R	R		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 Q	Q		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 S	S		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 V	V		1531 MS	Wormer		
Veerdijk	42 A	A		1531 MS	Wormer		
Pakhuisplein	44 A	A		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	44 D	D		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	44 C	C		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	44 B	B		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 G	G		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 J	J		1531 MZ	Wormer		

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Pakhuisplein	42 K	K		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 H	H		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 I	I		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 L	L		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 V	V		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 P	P		1531 MZ	Wormer		
Pakhuisplein	42 M	M		1531 MZ	Wormer		

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wormer	F			6220
Wormer	F			6269
Wormer	F			6270

*Omschrijving***

Inleiding

Gefaseerd tot stand gekomen voormalig PAKHUIS en rijstPELLERIJ genaamd 'Hollandia' (I en II), deel uitmakend van het gelijknamige pellerijcomplex en uitgevoerd in eclectische trant met neo-Romaanse kenmerken. De oorsprong van het gebouw Hollandia I gaat terug tot 1877, toen op deze plaats een pakhuis gebouwd werd. In de volgende decennia is het gebouw meerdere malen vergroot. Zo werd in 1888 aan de achterzijde van Hollandia I een watertoren aangebouwd. De voorgevel aan de Zaan dateert, evenals de noordelijke en westelijke uitbreiding, uit 1902 (de westelijke uitbreiding uit 1902 is in de loop der jaren gesloopt). Voor deze uitbreiding moest een deel van het naastgelegen pakhuis 'Java' wijken. In 1913 vond aan de noord- en oostzijde van Hollandia I, achter het pakhuis 'Bassein' (op de plaats waar een ketelhuis en schoorsteen stonden), een grote uitbreiding plaats: 'Hollandia II'. Naast een nieuw fabrieksgebouw werden in dat jaar ter achterzijde van Hollandia I ook drie nieuwe volumes toegevoegd die (stoom)ketels en machines omvatten. Hollandia I is door middel van een smal tussenlid verbonden met het westelijk gelegen pakhuis 'Java' en geheel tegen het oostelijk gelegen 'Bassein' aangebouwd. De gebouwen Hollandia I en II maken deel uit van het gevarieerde industriële landschap langs de Zaanoevers waarin voedsel-, olie- en houtindustrie domineerden en het vervoer over water een essentiële vestigingsvoorwaarde was.

Omschrijving

PAKHUIS en rijstPELLERIJ 'Hollandia' (I en II): Op een samengestelde plattegrond in rood/grauw bakstenen kruisverband opgetrokken ensemble van pakhuizen, water- en klokkentoren onder met mastiek en kiezels gedekte, platte daken. De bedekking van de dakrand, de blokken in de lisenen en de sluit- en aanzetstenen zijn van zandsteen, de waterlijsten van hardsteen. In de langs de Zaan staande klokkentoren rechtsvoor is voor constructieve delen hardsteen gebruikt. De (getoogde) vensters zijn uitgevoerd in ijzer en voorzien van een meerruits roedenverdeling.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hollandia I is opgetrokken op nagenoeg rechthoekige plattegrond over vijf bouwlagen, waarbij de twee bovenste hoger zijn dan de drie onderste. De asymmetrische voorgevel (Z) aan de Zaan dateert uit 1902 en telt zeven traveeën, waarbij de drie meest linkse traveeën risaleren en geheel rechts op de uitspringende, zes bouwlagen hoge klokkentoren aansluit. De traveeën worden geled door lisenen, gekoppeld door segmentbogen. Langs de dakrand loopt een getrapt blokfries met boven de risaliet een verdubbeling van het aantal blokken. Door het verspringen van de geprofileerde hardstenen waterlijsten zijn de spaarvelden van verschillende hoogte. Een waterlijst loopt boven de tweede bouwlaag over de hele gevel. De tweede waterlijst bevindt zich alleen boven de derde bouwlaag van de eerste en derde travee, in de risaliet. De derde loopt boven de vierde bouwlaag van de tweede travee in de risaliet, over het gehele teruggelegen deel en over de zijkant van de klokkentoren. De risaliet heeft boven de middelste travee een fronton met onder een segmentboog de naam 'RIJSTPELLERIJ HOLLANDIA' in reliëfletters binnen een gepleisterd vlak. Kleine geblokte hoekpilasters flankeren het fronton. De middelste travee van de risaliet heeft van onder naar boven twee paar deuren, op de derde bouwlaag een venster in plaats van dubbele deuren en op de vierde en vijfde bouwlaag weer (pakhuis)deuren. De eerste en de derde travee hebben op de derde bouwlaag (nieuwe) ramen, op de vierde en vijfde bouwlaag twintigruits ramen. De parterre- en verdiepingsramen van de risaliet hebben een vijftienruits roedenverdeling. Ter hoogte van de vloer van de vijfde bouwlaag de jaartalstenen '1877' en '1902'. De vier teruggelegen traveeën van de voorgevel en de klokkentoren hebben overwegend een vijftienruits roedenverdeling, alleen op de vierde en vijfde bouwlaag twintigruits. Op de vijfde bouwlaag van de klokkentoren een uitkragend balkon met rondbogen, op hardstenen consoles. Het balkon is toegankelijk via deuren in een rondboognis. De andere twee zijden van de toren hebben op de hoogte van het balkon een recht gesloten, respectievelijk een rondboogvenster. De bovenste laag heeft aan de drie zichtbare zijden wijzerplaten.

De linker en rechter zijgevel zijn op dezelfde wijze geled als de vier teruggelegen traveeën aan de voorzijde. De circa 30 meter hoge watertoren, gelegen in de rooilijn van de achtergevel van het uit 1877 daterende Hollandia I (en thans ingeklemd tussen dit deel en een in 1902 toegevoegde machinekamer), heeft in de lange noord- en zuidzijden twee rondboogspaarvelden met in de lisenen uitgemetselde blokken. In de korte zijden bevindt zich steeds één vergelijkbaar spaarveld. Het brede, rechthoekige reservoir is uitkragend uitgemetseld met een rondboogfries onder een band van verticale sleuven. De bekroning wordt gevormd door een gemetselde borstwering met rondboogopeningen. Bovenop de watertoren bevond zich oorspronkelijk een schilddak met lichte overstek.

Het gedeelte uit 1877 heeft kolommen met aangegoten consoles en houten balken, terwijl de kolommen uit 1902 I-liggers dragen. In de klokkentoren bevindt zich een gietijzeren spiltrap.

Hollandia II heeft een rechthoekige plattegrond en is gelegen ten noorden van Hollandia I en Bassein. Hollandia II is een over zes bouwlagen opgetrokken pakhuis met een vijf traveeën brede noordgevel. De meest oostelijke travee is teruggelegen ten opzichte van de overige traveeën in deze gevel. De indeling van de noordgevel van Hollandia II is enigszins vergelijkbaar met de indeling van de zuidgevel (voorgevel) van Hollandia I: een verticale geleiding door lisenen, onderling verbonden door segmentbogen en een verspringende waterlijst. De eerste waterlijst loopt boven de eerste twee bouwlagen, de tweede waterlijst in de tweede en vierde travee boven de derde bouwlaag en in de middelste twee traveeën boven de vierde bouwlaag. De linker teruggelegen travee heeft van boven af twee 28- en twee 20-ruits vensters. De tweede travee heeft boven de (vernieuwde) ingang pakhuisdeuren, die de waterlijsten doorbreken, op de bovenste twee bouwlagen voorzien van twaalfruits bovenlichten. In de overige drie traveeën zijn de ramen op de bovenste twee bouwlagen tweeënveertigruits. Het raam op de vierde bouwlaag van de laatste travee is dertigruits (de ramen op de eerste vier bouwlagen van de derde en vierde travee zijn nieuw). Aan de dakrand bevindt zich een vergelijkbaar uitgemetseld blokfries als bij Hollandia I, maar dit is aan de zuidzijde afgestroken. De vier traveeën brede zuidgevel en de beide zijgevels hebben een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vergelijkbare gevelgeleding als de noordgevel. De inwendige constructie bestaat uit gietijzeren kolommen die zich, naar boven toe, per verdieping verjongen

Geheel ten noorden van Hollandia I en II bevinden zich drie in architectonische verschijningsvorm overeenkomende lagere volumes (twee bouwlagen) die net als Hollandia II in 1913 werden opgetrokken. Deze aanbouwen bevatten van oorsprong de machines en (stoom)ketels.

Waardering

Uit het laatste kwart van de negentiende eeuw en het begin van de twintigste eeuw (rond 1913) daterend voormalig PAKHUIS en rijstPELLERIJ 'Hollandia' van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische waarde als historisch-functioneel hoofdonderdeel van het gelijknamige pellerijcomplex en als kenmerkend en gaaf bewaard voorbeeld van een grootschalige machinale rijstpellerij. Voorts van grote ensemblewaarde wegens de historisch-functionele en ruimtelijke samenhang met de naburige industriebebouwing langs de Zaan.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Opslag

Industrie

Functie

Pakhuis

Rijstpellerij